

Justitieutskottets betänkande

1976/77:27

med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller anslag till polisväsendet jämte motioner

ANDRA HUVUDTITELN

Polisväsendet

1. **Rikspolisstyrelsen.** Regeringen har i propositionen 1976/77:100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkten B 1 (s. 18–21) föreslagit riksdagen att till Rikspolisstyrelsen för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 149 170 000 kr., varav 8 801 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet

Regeringens anslagsframställning innebär en ökning av anslaget från 132 712 000 kr. för innevarande budgetår till 149 170 000 kr. för budgetåret 1977/78. Ökningen innefattar bl. a. medel för intagning under sistnämnda budgetår av 760 polisaspiranter till grundutbildning och för en omläggning av kommissarieutbildningen så att polis- och kriminalkommissarierna efter en gemensam grundkurs kan ges en utbildning som bättre tillgodoser behovet av särskilda kunskaper inom resp. verksamhetsområde.

Utskottet, som inte har någon erinran mot medelsberäkningen, noterar med tillfredsställelse den planerade ökade intagningen av aspiranter. Härigenom möjliggörs en intagning motsvarande det högsta antalet aspiranter som kan utbildas vid polisskolan under ett budgetår. Tillskottet bör innebära ökade möjligheter att komma till rätta med polisorganisationens besvärande vakansproblem. Till detta återkommer utskottet nedan under punkten 6.

I sammanhanget bör erinras om att de mer övergripande frågorna om polisutbildningens omfattning och innehåll ingår i det uppdrag som anförs trots 1975 års polisutredning.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 149 170 000 kr., varav 8 801 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

2. **Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.** Regeringen har under punkten B 2 (s. 22–24) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 34 869 000 kr., varav 24 234 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, samt att medge att radioutrustning beställs till en kostnad av högst 13 350 000 kr. med

betalningsutfall budgetåret 1978/79 och högst 8 575 000 kr. med betalningsutfall budgetåret 1979/80.

Motioner

I motionen 1976/77:174 av fru Wohlin-Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär prövning och förslag om inköp av en polisbåt med stationering i Norrköpings polisdistrikt.

I motionen 1976/77:1044 av herr Jansson m. fl. (s) hemställs dels att riksdagen som sin mening uttalar att en betydligt snabbare utbyggnad kommer till stånd i vad gäller krypteringsanläggningar till polisradion i syfte att skydda den enskildes integritet och göra polisen effektivare i spaning och brottsbekämpning, dels att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts.

Utskottet

I propositionen föreslås att nu ifrågavarande anslag tas upp med 34 869 000 kr., vilket med drygt 10 milj. kr. överstiger anslaget för innevarande budgetår. Huvuddelen av det beräknade anslaget, eller ca 28,7 milj. kr., avser kostnader för utbyte av ca 555 bilar och ca 80 motorcyklar. Återstoden avser i huvudsak kostnader för olika slags radioutrustning. Sålunda har beräknats 5 030 000 kr. för utbyggnad av personradiosystem i Malmö, 700 000 kr. för inköp av radioutrustning till interpolradioverksamheten, 50 000 kr. för inköp av talkrypteringsutrustning, ca 1,7 milj. kr. för radioutrustning till fordon, 100 000 kr. för modernisering och komplettering av fjällradionätet m. m. samt 100 000 kr. till bl. a. bärbara radiostationer. Dessutom begärs ett beställningsbemyndigande på 13 350 000 kr. för budgetåret 1978/79 och 8 575 000 kr. för budgetåret 1979/80 avseende uppbyggnad av personradiosystem i Stockholms och Göteborgs polisdistrikt.

Den talkrypteringsutrustning, för vilken medel beräknas med 50 000 kr., skall användas till att försvåra för obehöriga att avlyssna polisens kommunikationsradio.

I motionen 1044 uttalas att allmänhetens avlyssning av polisradion börjar bli ett allvarligt problem och att det behövs kraftåtgärder häremot för att den enskildes integritet skall kunna skyddas och för att polisens spaningsarbete och brottsbekämpning inte skall äventyras. En betydligt snabbare utbyggnad av talkrypteringsanläggningarna än den som möjliggörs av regeringens medelsberäkning bör därför komma till stånd. Denna uppfattning bör enligt motionärerna riksdagen ge till känna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att allmänhetens avlyssning av polisens kommunikationsradio utgör ett allvarligt problem från såväl integritetsskydds- som brottsbekämpningssynpunkt. Som närmare utvecklats av justitieministern i riksdagen i svar på en fråga den 20 januari 1977 (prot.

1976/77:55–58, s. 79 f.) är det knappast möjligt att förbjuda försäljning eller innehav utan särskilt tillstånd av radiomottagare med vilka man kan avlyssna polisradion. Ett förbud skulle inte heller få nämnvärd effekt med hänsyn bl. a. till det stora antalet sådana mottagare som redan spritts bland allmänheten och till den ringa svårigheten för den radiointresserade att själv tillverka en mottagare.

Den utbyggnad som möjliggörs av det i propositionen beräknade beloppet av 50 000 kr. förslår endast till tre talkrypteringsanläggningar och är som motionärerna anför inte ägnad att märkbart förbättra situationen. Efter det motionen väckts har emellertid regeringen vid sidan av budgetpropositionen beslutat att i sysselsättningssyfte lägga ut statliga industribeställningar inom polisens verksamhetsområde. Av beställningarna avser 500 000 kr. ytterligare talkrypteringsutrustning. Med hänsyn härtill och då de nya personradiosystem i Malmö, Stockholm och Göteborg, för vilka medel beräknas eller beställningsbemyndigande begärs i budgetpropositionen, avses bli försedda med talkryptering anser utskottet att motionsönskemålen får anses i huvudsak tillgodosedda. Motionen påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att talkrypteringsutrustning införs även i polisdistrikt utanför storstäderna och förutsätter att rikspolisstyrelsen för att möjliggöra detta även fortsättningsvis noga följer utvecklingen på ifrågavarande område.

I motionen 174 hemställs att riksdagen hos regeringen begär prövning och förslag om inköp av en polisbåt med stationering i Norrköpings polisdistrikt.

Yrkandet överensstämmer med motionskrav som tidigare prövats av riksdagen (se JuU 1973:26 och 1974:31). Utskottet anser liksom tidigare år att det stigande antalet fritidsbåtar och den ökande fritidsbebyggelsen i närheten av kuster och stränder medför ökade krav på polisiära insatser i dessa områden. Motionärernas krav på en utbyggnad av sjöpolisverksamheten är därför väl underbyggt. Såsom tidigare anförts (JuU 1974:31) stöds tanken på en utbyggnad också av uttalanden i betänkandet (Ds Ju 1974:13) Personalomsättningen inom polisväsendet.

Vid ställningstagande till motionsspörsmålet måste emellertid enligt utskottets mening beaktas, att – i enlighet med utskottets önskemål år 1974 – en utredning, kustövervakningsutredningen (Fi 1974:04), tillkallats för att överväga de betydelsefulla frågorna om samordning och klarare precisering av de delvis sammanfallande arbetsuppgifter som åvilar sjöpolisen och tullverkets kustbevakning. Innan resultatet av utredningens arbete föreligger, bör definitiv ställning inte tas till frågan om en utbyggnad av sjöpolisverksamheten.

Vad nu sagts hindrar inte att man såsom en temporär lösning söker tillgodose tillfälliga lokala behov av förstärkning av sjöpolisverksamheten genom omdisponering av polisbåtar. Samtidigt vill utskottet understryka att möjligheterna härtill inte får undanskymma vikten av att frågan om en

tillfredsställande reglering av den polisiära övervakningen till sjöss bringas till ett snart avgörande. Skulle den nyssnämnda översynen dra ut på tiden får frågan om särskilda förstärkningar av sjöpolisverksamheten tas upp på nytt.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att motioner med viss anknytning till den nu behandlade motionen kommer att prövas av civilutskottet, nämligen 1976/77:165 av herr Bergman m. fl. (s) om utredning rörande en gemensam organisation för räddningstjänsten och 1976/77:1286 av herr Dahlberg m. fl. (m) om samordnade resurser för en bättre sjöbevakning. Här bör också hänvisas till skatteutskottets behandling av vissa frågor rörande kustbevakningen i Östergötlands skärgård i betänkandet SkU 1976/77:30.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens medelsberäkning.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* med bifall till regeringens förslag till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 34 869 000 kr., varav 24 234 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen beträffande *beställningsbemyndigande* medger att radioutrustning beställs till en kostnad av högst 13 350 000 kr. med betalningsutfall budgetåret 1978/79 och högst 8 575 000 kr. med betalningsutfall budgetåret 1979/80,
3. att riksdagen beträffande *talkrypteringsutrustning* avslår motionen 1976/77:1044,
4. att riksdagen beträffande *inköp av polisbåt till Norrköpings polisdistrikt* avslår motionen 1976/77:174.

3. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 3 (s. 24 och 25) och hemställer

att riksdagen till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 95 807 000 kr., varav 53 077 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. Regeringen har under punkten B 4 (s. 25 och 26) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 70 350 000 kr.

Motion

I motionen 1976/77:645 av herr Werner m. fl. (vpk) yrkas dels att riksdagen hos regeringen hemställer att den del av säkerhetspolisens organisation som innebär registrering och rapportering av politisk verksamhet upplöses, dels att riksdagen beslutar att anslaget till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. reduceras i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Regeringens anslagsframställning innebär en ökning av anslaget till den särskilda polisverksamheten från 64 900 000 kr. för innevarande budgetår till 70 350 000 kr. för budgetåret 1977/78. Ökningen beror till största delen på automatiska kostnadsökningar.

I motionen 645 föreslås att "den del av SÄPO:s organisation som innebär registrering och rapportering av politisk verksamhet upplöses" samt att anslaget reduceras med hänsyn härtill.

I samband med prövningen av anslagen till den särskilda polisverksamheten har utskottet åren 1971–1976 behandlat motioner med likartade yrkanden som de nu framförda (se JuU 1971:5 p. 11, JuU 1972:4 p. 5, JuU 1973:6, JuU 1974:11 p. 4, JuU 1975:9 p. 5 och 1975/76:27 p. 4). Varje år har motionsyrkandena under stor politisk enighet avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Utskottet vill särskilt hänvisa till sitt betänkande år 1973, där utskottet lämnade en ingående redovisning för uppbyggnaden av den polisiära säkerhetstjänsten i Sverige, för den mot Sverige riktade främmande underrättelseverksamheten, för inriktningen av säkerhetspolisens arbete, för principerna för registrering när det gäller medlemmar i politiska organisationer som har våld på sitt program eller som kan befaras använda våld för sina politiska syften och för utvecklingen under senare år av anslagen till den särskilda polisverksamheten.

Utskottet – som vid ett besök hos rikspolisstyrelsen i februari 1977 informerats om säkerhetspolisens organisation och verksamhet – anser i år liksom tidigare år att fog uppenbarligen saknas för bifall till de av motionärerna framförda förslagen.

Utskottet har inte någon erinran mot regeringens medelsberäkning.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *registrering av politisk verksamhet m. m.* avslår motionen 1976/77:645 i denna del (yrkande 1),
2. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1976/77:645 i denna del (yrkande 2) till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 70 350 000 kr.

5. **Polisverket: Diverse utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 5 (s. 26) och hemställer

att riksdagen till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 3 630 000 kr.

6. **Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader.** Regeringen har under punkten B 6 (s. 26–33) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 2 242 782 000 kr., varav 515 840 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1976/77:332 av herr Winberg m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas för att få till stånd särskilda ansvarsområden för polismän på landsbygden (yrkande 5).

I motionen 1976/77:456 av herr Nygren m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att frågan om polisens arbetsmiljöproblem och andra frågor som kan vara anledning till vakanssituationen inom polisen skyndsamt blir föremål för studium.

I motionen 1976/77:639 av herr Petersson i Röstånga (fp) hemställs att riksdagen dels uttalar att polisen i Stockholm bör erhålla en avsevärt ökad tilldelning av de poliser som går ut polisskolan (yrkande 1), dels som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om polisens arbetsförhållanden (yrkande 2).

I motionen 1976/77:646 av herr Winberg m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen under punkten B 6 Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader, bilaga 5 till propositionen 1976/77:100, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 214 000 kr. sänkt förslagsanslag av 2 242 568 000 kr. (yrkande 2).

Utskottet

Regeringens förslag under denna punkt innebär bl. a. inrättande av 375 nya polismanstjänster, varav 271 avses för övervakningsverksamhet, 4 för polissekreterare och 100 för spanings- och utredningsverksamhet. Av tjänsterna inom övervakningsverksamheten beräknas ett 40-tal för kvarterspolisorganisationen. Av de nya tjänsterna inom spanings- och utredningsverksamheten avses 70 tjänster för spaning och utredning av narkotikabrott och tillgreppsbrott samt 10 tjänster för bekämpande av den organiserade, grövre ekonomiska brottsligheten. Regeringens förslag innefattar också inrättande av 150 nya tjänster för annan personal än polispersonal. Av dessa tjänster skall enligt förslaget 105 användas för att extraordinariesätta tjänster som rikspolisstyrelsen tidigare har inrättat.

Enligt den preliminära årsstatistiken över brott som kommit till polisens kännedom ökade antalet anmälda brottsbalksbrott från 612 392 år 1975 till 654 608 år 1976. Dessa siffror liksom den lägesrapport som brottsförebyggande rådet offentliggjort över brottsutvecklingen (BRÅ rapport 1976:3) är mycket oroande, och det är som departementschefen anför i propositionen nödvändigt att kampen mot brottsligheten intensifieras. En betydande del av brottsligheten, framför allt den som innefattar tillgreppsbrott, har samband med den allvarliga situationen på narkotikaområdet, främst den ökande förekomsten av heroin. Det är därför enligt utskottets mening oundgängligen nödvändigt med kraftiga insatser på narkotikaområdet.

I detta hänseende kan noteras att polisen enligt beslut av rikspolisstyrelsen i december 1976 prioriterat sina insatser mot den grova narkotikabrottsligheten. Insatserna riktas främst mot handeln med heroin och andra opiater samt centralstimulerande medel. Inom i princip varje län har bildats en särskild narkotikaenhet och den för narkotikabekämpning avdelade personalstyrkan har ökats från 240 i december 1976 till omkring 330 i januari 1977.

Rikspolisstyrelsen har vidare den 2 mars 1977 till regeringen överlämnat förslag till ytterligare åtgärder för att hejda eller begränsa narkotikamissbruket. I förslaget förordas bl. a. ökade vårdinsatser kompletterade med en intensiv upplysningskampanj, skärpt kontroll av grova narkotikabrottslingar inom kriminalvårdsanstalterna, etableringskontroll av vissa klubbar samt internationella insatser för att begränsa produktionen av narkotika.

Härefter har chefen för socialdepartementet efter regeringens bemyndiganden tillkallat dels en särskild utredare med uppgift att göra en övergripande kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning, dels en ledningsgrupp med uppdrag att föreslå och initiera insatser mot narkotikamissbruket och samordna insatserna på detta område. Gruppen skall arbeta under år 1977 och fortlöpande ta de initiativ som behövs.

Mot bakgrund av erfarenheterna från motsvarande insatser åren 1968 och 1969 finns det enligt utskottets mening anledning förvänta att polisens prioritering av resurserna skall leda till en begränsning av narkotikahandeln och därmed också den övriga brottslighet som har samband med narkotikamissbruket. Det måste emellertid beaktas att läget på narkotikaområdet är mycket allvarligare nu än under slutet av 1960-talet, då heroinet över huvud taget inte fanns med i bilden. Hänsyn måste också tas till att även andra former av grov brottslighet, bl. a. den ekonomiska brottsligheten, utvecklats på ett ytterst oroande sätt. Med hänsyn till det sagda biträder utskottet regeringens förslag att medel beräknas för ett betydande antal nya polismanstjänster avsedda att sättas in i kampen mot narkotikabrottsligheten och annan grövre brottslighet.

Som utskottet vid flera tidigare tillfällen uttalat (se t. ex. JuU 1975/76:27, s. 11) måste emellertid hållas i minnet att enbart ökade polisinsatser inte kan leda till någon märkbar förbättring av situationen på narkotikaområdet; det är

nödvändigt att sätta in åtgärder på en mycket bred front vilka måste fortsätta med all kraft. Läget är så allvarligt att insatser med omedelbar effekt är erforderliga. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att den tillsatta ledningsgruppen snarast kommer i gång med sin verksamhet.

Som ovan nämnts avses ett 40-tal av de föreslagna nya polismanstjänsterna bli tillförda kvarterspolisorganisationen. Antalet kvarterspoliser i hela landet uppgick den 1 juli 1976 till 311 fördelade på 44 distrikt. I de tre storstadsdistrikten finns 165 kvarterspolistjänster, varav 83 i Stockholm, 48 i Göteborg och 34 i Malmö. Enligt en inom rikspolisstyrelsen i mars 1977 upprättad promemoria uppgick den 1 december 1976 antalet vakanta kvarterspolistjänster till 108, varav 61 i de tre storstadsdistrikten. I promemorian anges alltför låg lönesättning som en av orsakerna till svårigheten att besätta kvarterspolistjänsterna.

Utskottet har flera gånger tidigare uttalat sig för en utbyggnad av kvarterspolisorganisationen (JuU 1973:26 p. 9, 1975:9 p 7 och 1975/76:27 p. 6). Förra året anförde utskottet med anledning av en motion angående översyn av villkoren för kvarterspolistjänsterna att utskottet utgick från att spörsmålet att göra tjänsterna mera attraktiva skulle komma att ägnas uppmärksamhet vid den fortsatta utbyggnaden av verksamheten. Den nu redovisade vakanssituationen visar emellertid att tjänsterna ej kunnat göras tillräckligt attraktiva. Detta är mycket beklagligt och ägnat att i hög grad minska betydelsen av den från brottsförebyggande synpunkt mycket värdefulla verksamheten. Enligt utskottets mening är det angeläget att man – vid sidan av sådana förbättringar som kan åstadkommas genom avtal – prövar olika system för att främja önskvärd rekrytering för denna verksamhet. Problemet bör ägnas särskild uppmärksamhet av regeringen vid den fortsatta uppbyggnad av kvarterspolisorganisationen som möjliggörs av ett bifall till medelsberäkningen under ifrågavarande punkt. Vad utskottet anført bör ges regeringen till känna.

Till vissa problem med anknytning till kvarterspolisverksamheten åter kommer utskottet nedan.

Yrkandet i motionen 646 om avslag på regeringens anslagsförslag under förevarande punkt såvitt avser 214 000 kr. har samband med motionärernas yrkande i samma motion om ytterligare anslag till statens kriminaltekniska laboratorium (B 8). Den av motionärerna i förhållande till regeringens förslag yrkade höjningen av anslaget till laboratoriet motsvarar det belopp varmed motionärerna under förevarande punkt yrkar avslag på regeringens anslagsförslag. Enligt motionärerna bör minskningen beröra de medel som beräknats för 150 nya tjänster för annan personal än polispersonal. Motionsyrkandet angående ökat anslag till statens kriminaltekniska laboratorium behandlas och tillstyrks på anförda skäl av utskottet nedan i detta betänkande. En mot ökningen svarande minskning bör i enlighet med motionärernas hemställan

ske av de medel som av regeringen beräknats för annan personal än polispersonal.

Beträffande yrkandet i motionen 332 om särskilda ansvarsområden för polismän har utskottet tidigare (JuU 1973:26, 1975:9 och 1975/76:27) intagit den ståndpunkten att frågan huruvida sådan verksamhet, utöver vad som redan förekommer i vissa polisdistrikt, bör komma till stånd inte bör avgöras av riksdagen. Under hänvisning till bl. a. att utbyggnad av kvarterspolisverksamheten kontinuerligt sker även på landsbygden har utskottet avstyrkt bifall till motioner med liknande önskemål som det nu aktuella. Utskottet hänvisade förra året också till att 1975 års polisutredning enligt sina direktiv har att mot bakgrund av den allmänna inriktningen av polisverksamheten och särskilt behovet av service till allmänheten studera om den nuvarande lokala polisorganisationen är ändamålsenlig. Utskottet vill när motionsyrkandet nu återkommer understryka utskottets uppfattning att det för den brottsförebyggande verksamheten och med hänsyn till allmänhetens behov av bättre kontakt med polisen är av värde om polisen kan arbeta i mindre enheter. Ett uttryck för denna uppfattning är utskottets ovan redovisade positiva inställning till en utbyggnad av kvarterspolisorganisationen. Här bör också erinras om att polisen inom vissa landsbygdsområden arbetar i s. k. arbetsgrupper, dvs. mindre arbetsenheter som är stationerade utanför centralorten och utgörs av minst två tjänstemän. I gruppens uppgifter ingår skydds- och övervakningsverksamhet inom stationeringsorten och dess omgivningar samt utredningsverksamhet i den utsträckning som polisledningen bestämmer. Verksamheten ligger i linje med vad motionärerna förordar.

En fortsatt utveckling av denna verksamhet med mindre arbetsenheter på landsbygden är enligt utskottets mening önskvärd. De närmare övervägandena i detta hänseende ligger, som ovan anförts, inom ramen för 1975 års polisutrednings arbete. Det nu behandlade yrkandet i motionen 332 bör därför enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 456 tar motionärerna upp frågan om den nuvarande vakansituationen inom polisen och den inverkan härpå som polisens arbetsmiljö har, särskilt inom storstadsdistrikten. Även i motionen 639 tas frågan om rekryteringen till polistjänsterna i storstadsdistrikten upp.

Enligt rikspolisstyrelsens petita uppgick antalet vakanser i den lokala polisorganisationen till 1772 vid utgången av budgetåret 1975/76. På grund av det stora antalet vakanser i framför allt storstäderna och storstadsregionerna hade uppkommit svårigheter att tillgodose behovet av yttre övervakning, och utredningsbalanserna hade ökat. Rikspolisstyrelsen påtalade att till de tidigare svårigheterna att besätta tjänster för obefordrade polismän vid ordningsavdelningarna även kommit problem med att få tillräckligt antal lämpliga polismän till tjänsterna vid kriminalavdelningarna. Problemen syntes enligt styrelsen huvudsakligen vara av ekonomisk natur och måste

självfallet lösas av de avtalsslutande parterna.

Med anledning av motionerna har företrädare för justitiedepartementet och Svenska polisförbundet samt rikspolischefen lämnat synpunkter inför utskottet. Utskottet har också vid besök hos polismyndigheten i Malmö och första vaktområdet i Stockholms polisdistrikt särskilt studerat polisverksamheten i storstadsdistrikt.

De inför utskottet redovisade synpunkterna har framlagts delvis i anslutning till en från polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt till rikspolisstyrelsen avgiven skrivelse den 1 februari 1977 angående åtgärder för att förbättra personalläget i Stockholms polisdistrikt. Från skrivelsen och därtill hörande bilagor må här nämnas följande.

Den 1 januari 1977 fanns 2 821 polismanstjänster inrättade i Stockholms polisdistrikt. Av dessa saknade 510 innehavare. Inom distriktet tjänstgjorde 490 extra polismän, varav 76 efter fullgjord s. k. alterneringstjänstgöring. Enligt en beräkningsmetod som utgår från antalet avlönade polismän i december 1976 uppgick det verkliga underskottet av polismän inom distriktet till 193. Av de alterneringstjänstgörande polismännen, som skall fördelas jämnt mellan ordnings- och kriminalavdelningarna, tjänstgjorde 218 på ordningsavdelningarna och 196 på kriminalavdelningarna. Detta innebar ett underskott på ordningsavdelningarna av 269 tjänster och ett överskott på kriminalavdelningarna av 76 tjänster. Enligt polisstyrelsen krävdes i första hand att utflyttningen av polismän från Stockholm minskas. Polisstyrelsen hemställde om rikspolisstyrelsens medverkan till att förbättra personalläget i Stockholm och föreslog härför intensifierad rekryteringsverksamhet i Stockholms län, aktualisering av trivselbefrämjande åtgärder, ökad tilldelning av extra polismän och inkommendering av 225 polismän från den 1 april 1977. Polisstyrelsens skrivelse är f. n. efter remissbehandling under övervägande hos rikspolisstyrelsen.

Den för utskottet redovisade personalsituationen är främst mot bakgrunden av brottsutvecklingen synnerligen allvarlig, framför allt i storstadsdistrikten. Särskilt oroväckande får situationen i Stockholm anses vara.

Under budgetåret 1973/74 vidtogs vissa rekryteringsfrämjande åtgärder för de större polisdistrikten på grundval av överväganden för att förbättra arbetsförhållandena för polisen i Stockholm vilka redovisats i betänkandet (Ds Ju 1972:33) Polisen i Stockholm och i enlighet med förslag av brottskommissionen. Förslag till åtgärder för att minska personalomsättningen inom polisväsendet har vidare lagts fram i betänkandet (Ds Ju 1974:13) Personalomsättningen inom polisväsendet. Hittills vidtagna åtgärder är uppenbarligen inte tillräckliga. Inför utskottet har angetts flera förklaringar till vakanssituationen, främst svårigheten att få polismän från andra håll i landet intresserade av tjänst i storstäderna. Svåra arbetsmiljöproblem och svårigheten att lösa bostadsfrågan på ett tillfredsställande sätt har angetts som de huvudsakliga skälen till den besvärliga situationen. Nuva-

rande system för indelning till tjänstgöring inom ordningsavdelningarna har ansetts skapa stort missnöje. Reglerna för de nyexaminerade polismännens s. k. altemneringstjänstgöring är vidare sådana att uppkomna vakanser inom ordnings- och kriminalavdelningarna ej kan besättas av extra polismän på sätt som arbetsläget kräver. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att frågan om polisens personalsituation i främst storstadsdistrikten snarast ses över med syfte att förbättra den nuvarande situationen. Översynen bör avse rekryterings-, arbetsmiljö- och organisationsfrågor. Ett önskemål, som framförts från stockholmspolisens sida, är att försök bör göras med uppdelning av vaktdistrikten på mindre enheter. Syftet med en sådan uppdelning skulle vara att skapa arbetsenheter som ger större möjligheter för polismännen att lära känna sina arbetskamrater, att arbeta inom ett begränsat område och att över huvud taget få en drägligare arbetsmiljö. Enligt utskottets uppfattning bör önskemål om dylik försöksverksamhet kunna tillgodoses utan hinder av den ovan förordade översynen. Såvitt särskilt gäller det i motionen 639 upptagna yrkandet angående ökad tilldelning till Stockholms polisdistrikt av de poliser som går ut polisskolan vill utskottet uttala att frågan angående altemneringstjänstgöringens utformning bör beaktas vid översynen men att denna i dessa delar bör göras förutsättningslös.

Vad utskottet sålunda anför i anledning av motionerna 456 och 639 bör ges regeringen till känna.

Med dessa uttalanden tillstyrker utskottet regeringens förslag att polisväsendet tillförs 375 nya polismanstjänster med den fördelning mellan olika tjänster som förordats i propositionen.

Utöver vad som anförts i det föregående föranleder regeringens medelsberäkning under förevarande punkt inget uttalande.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* i anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1976/77:646 i denna del (yrkande 2) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 2 242 568 000 kr., varav 515 790 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen beträffande *kvarterspolisorganisationen* ger regeringen till känna vad utskottet anför beträffande rekryteringsbefrämjande åtgärder,
3. att riksdagen beträffande *ansvarsområden för polismän på landsbygden* avslår motionen 1976/77:332 i denna del (yrkande 5),
4. att riksdagen beträffande *polisens personalsituation* med anledning av motionerna 1976/77:456 och 1976/77:639 ger regeringen till känna vad utskottet anför angående översyn i syfte att förbättra situationen.

7. **Lokala polisorganisationen: Utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 7 (s. 33–35) och hemställer

att riksdagen till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 9 817 000 kr., varav 1 924 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

8. **Statens kriminaltekniska laboratorium.** Regeringen har under punkten B 8 (s. 35 och 36) föreslagit riksdagen att till Statens kriminaltekniska laboratorium för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 9 103 000 kr.

Motion

I motionen 1976/77:646 av herr Winberg m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen under punkten B 8 Statens kriminaltekniska laboratorium, bilaga 5 till propositionen 1976/77:100, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 214 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 9 317 000 kr. (yrkande 1).

Utskottet

Regeringens förslag under förevarande punkt innebär en ökning av anslaget med 473 000 kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. Uppräkningen hänför sig till ökade lönekostnader och andra kostnader men innefattar ej medel för inrättande av någon ny tjänst vid laboratoriet.

I motionen 646 hänvisar motionärerna till att rikspolisstyrelsen i sin anslagsframställning begärt att laboratoriet tillförs nya tjänster, bl. a. en tjänst som kemist och tre tjänster för laboratorieassistenter. Enligt motionärernas mening är tre av de yrkade tjänsterna (en kemist och två laboratorieassistenter) helt nödvändiga för att den stora satsningen på narkotikabekämpningen i samhället skall ge verkligt resultat. Motionärerna anser därför att dessa tjänster bör inrättas.

Enligt rikspolisstyrelsen kommer antalet ärenden vid den kemiska sektionen hos laboratoriet att öka bl. a. till följd av att Göteborgs polisdistrikt och vissa av distrikten i Skåne fortsättningsvis i ökad omfattning kommer att utnyttja laboratoriets resurser i narkotikaärenden. Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget att genomförandet av den ökade satsning mot narkotikabrottsligheten som ovan omtalats ej försvåras av bristande personella resurser hos statens kriminaltekniska laboratorium. Laboratoriet bör därför i enlighet med motionärernas yrkande tillföras ytterligare en tjänst som kemist och två tjänster som laboratorieassistenter. Utskottet har ovan under punkten 6 föreslagit att det av regeringen föreslagna anslaget till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader sänks med 214 000 kr., motsva-

rande beräknade kostnader för inrättande av de nu utöver regeringens förslag förordade tjänsterna vid statens kriminaltekniska laboratorium.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1976/77:646 i denna del (yrkande 1) till *Statens kriminaltekniska laboratorium* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 9 317 000 kr.

9. **Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 9 (s. 36–38) och hemställer att riksdagen till *Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg* för budgetåret 1977/78 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 12 april 1977

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Polstam (c), Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), fru Bergander (s), herrar Pettersson i Helsingborg (s), Lidbom (s), fru André (c), fru Johnsson (c), herr Körlof (m), fru Mårtensson (s), fru Andrén (fp) och fru Bernström (fp).

